

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

О.Г. Стрелко

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Організація управління в природоохоронній діяльності»

Освітньо-професійна програма «Екологія транспортної інфраструктури»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Спеціальність 101 «Екологія»

2024-2025 навчальний рік

Сорочинська О.Л. Організація управління в природоохоронній діяльності. *Робоча програма освітньої компоненти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП «Екологія транспортної інфраструктури» (спеціальність 101 Екологія. Київ: ДУІТ, 2024. – 15 с.*

Розробник: кандидат історичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри екології та безпеки життєдіяльності Сорочинська Олена Леонідівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Екологія та безпека життєдіяльності». Протокол від «30» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

Олена СОРОЧИНСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 10 Природничі науки	Обов'язкова дисципліна	
	Спеціальність 101 Екологія		
Модулів – 2	ОПП «Екологія транспортної інфраструктури»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		3-й	-
Індивідуальне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		5-й	-
Тижневе навантаження студента (денна форма навчання): - загальних - 6 - аудиторних – 2 - самостійна робота - 4	Освітній ступінь бакалавр	Лекції	
		15 год.	-
		Практичні, семінарські	
		15 год.	-
		Лабораторні	
		не передбачено	
		Самостійна робота	
		60 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		не передбачено	
Вид контролю:			
іспит	-		

Примітка.

Співвідношення аудиторного навантаження занять до повного навантаження:

- для денної форми навчання – 30/90 (33 %)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 Метою викладання навчальної дисципліни є послідовне та всебічне формування знань щодо базових категорій організації природоохоронної діяльності, подальше поглиблення процесу пізнання теорії і практики організації управління охороною навколишнього природного середовища, дати майбутньому спеціалісту – екологу, на основі теорій організації та управління, цілісну уяву про екологічну діяльність як єдину систему та на міжнародному рівнях.

2.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є вивчення теоретичних понять категорій організації управління та сучасних тенденцій їх розвитку у цій галузі знань; ознайомлення студентів з організацією ефективної взаємодії суб'єктів екологічної діяльності щодо раціонального використання і відновлення природних ресурсів, а також охорони навколишнього середовища; опанування методологічним апаратом організації управління в екологічній діяльності; набуття здібностей для творчого пошуку напрямків удосконалення природоохоронної діяльності на локальному, регіональному та державному рівнях.

Завдання програми: набути загальних і фахових компетентностей, передбачених ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», а саме:

ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК09. Здатність працювати в команді

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК5. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств транспортної інфраструктури.

ФК6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління на підприємствах транспортної інфраструктури

ФК8. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

ФК9. Здатність до участі в розробці системи управління та поведіння з відходами виробництва та споживання.

ФК10. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

ФК11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

ФК13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами в транспортній галузі.

Програмні результати навчання (ПРН), які повинні бути досягнуті після опанування дисципліни, передбачених ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», а саме:

ПРН-01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами в транспортній галузі.

ПРН-04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПРН-12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами.

ПРН-13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН-16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПРН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПРН-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПРН-23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

ПРН-28. Проводити внутрішній аудит системи екологічного менеджменту

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- сутність, зміст та завдання організації управління в природоохоронній діяльності та сучасні тенденції її розбудови;
- теоретичні основи організації управління;
- організації державного управління природоохоронною діяльністю в Україні;
- міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем.

вміти:

- використовувати методи науки і прийоми дослідження в організації управління;
- визначати об'єкти організаційно-правових форм господарювання; складати основні документи;
- аналізувати процеси і процедури організації управління; розробляти план діяльності з використанням методів організації та управління;
- здійснювати проведення первинного екологічного аналізу та розробку екологічної політики і екологічної програми;

- впроваджувати систему ISO 14000.

Міждисциплінарні зв'язки: природоохоронне законодавство, моніторинг довкілля, екологічне інспектування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Загальні принципи і методи управління. Структура і органи управління

Тема 2. Інформаційні системи екологічного управління

Змістовий модуль 2

Тема 3. Державна політика в галузі охорони довкілля та управління природоохоронною діяльністю.

Тема 4. Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні.

Тема 5. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища в Україні.

Змістовий модуль 3

Тема 6. Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів.

Тема 7. Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря.

Тема 8. Управління в галузі охорони та використання земельних ресурсів.

Управління в галузі охорони та використання рослинного і тваринного світу.

Змістовий модуль 4

Тема 9. Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю.

Тема 10. Міжнародні принципи поводження з відходами

4. Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р		л	п	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Тема 1. Загальні принципи і методи управління. Структура і органи управління	7	1	–	–	6	–	–	–	–	–
Тема 2. Інформаційні системи екологічного управління	9	1	2	–	6	–	–	–	–	–

Разом за змістовим модулем 1	16	2	2	–	12	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 2										
Тема 3. Державна політика в галузі охорони довкілля та управління природоохоронною діяльністю.	7	1	–	–	6	–	–	–	–	–
Тема 4. Організація служб охорони навколишнього середовища в Україні.	10	2	2		6					
Тема 5. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища в Україні.	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 2	27	5	4	–	18	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 3										
Тема 6. Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів.	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–
Тема 7. Управління в галузі охорони та використання атмосферного повітря.	10	2	2		6					
Тема 8. Управління в галузі охорони та використання земельних ресурсів. Управління в галузі охорони та використання рослинного і тваринного світу.	10	2	2	–	6	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 3	30	6	6	–	18	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 4										
Тема 9. Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю.	10	1	3	–	6	–	–	–	–	–
Тема 10. Міжнародні принципи поводження з відходами	7	1	–	–	6					
Разом за змістовим модулем 4	17	2	3	–	12	–	–	–	–	–
Усього годин	90	15	15	–	60	–	–	–	–	–

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Основні завдання циклу практичних занять:

- допомогти студентам систематизувати, закріпити і поглибити знання теоретичного характеру в галузі охорони довкілля;
- навчити студентів прийомам вирішення практичних завдань, сприяти оволодінню навичками та вміннями виконання розрахунків, графічних та інших видів завдань;
- навчити їх працювати з довідковою літературою, документацією і схемами;
- формувати вміння вчитися самостійно, тобто опановувати методами, способами і прийомами самонавчання, саморозвитку і самоконтролю.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Визначення показника якості питної води	2	—
2.	Тема 2. Визначення інтегрального показника стану навколишнього природного середовища	2	—
3.	Тема 3. Система управління навколишнім середовищем (за ДСТУ ISO 14004)	2	—
4.	Тема 4. Оцінка якісного стану атмосферного повітря за величиною потенційного ризику для здоров'я населення	2	—
5.	Тема 5. Оцінка якісного стану ґрунтів і земельних ресурсів України	2	—
6.	Тема 6. Визначення екологічного податку промислового підприємства	2	—
7.	Тема 7. Ідентифікація джерел забруднення поверхневих вод на основі визначення узагальненого показника скидів забруднюючих речовин	3	—
	Разом	15	—

6. Теми для самостійної роботи

Самостійна робота студента – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом під керівництвом викладача у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для цього, визначається навчальним планом і залежить від загального обсягу годин, відведених для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Розподіл самостійної роботи включає в себе:

ПМК – підготовка до модульного контролю;

ПП – підготовка до практичних занять;

ППК – підготовка до підсумкового контролю (заліку/іспиту).

У робочій програмі навчальної дисципліни самостійна робота відображається у вигляді таблиці у розрізі тем та кількості годин, відведених для їх виконання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Теоретичні основи управління	10	—
2.	Тема 2. Екологічна політика	10	—
3.	Тема 3. Державна та регіональна системи екологічного управління в Україні	10	—
4.	Тема 4. Корпоративна система екологічного управління	10	—
5.	Тема 5. Міжнародні стандарти екологічного управління	10	—
6.	Тема 6. Світовий досвід в управлінні навколишнім природним середовищем	10	—
	Разом	60	—

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Система ЄКТС передбачає 100-бальну шкалу оцінювання навчальних досягнень студента.

Студент при вчасному складанні двох модулів за семестр, звіту з практичних занять може отримати автоматично оцінку по курсу відповідно до наступної таблиці.

Модулі	Модуль I			Модульний контроль	Модуль II			Модульний контроль	Кількість балів у семестрі*	Підсумковий контроль (залік, екзамен)**
	50				50					
Змістові модулі	ЗМ 1				ЗМ 2					
Кількість балів за ЗМ та модульний контроль	30			20	30			20	100	10
Кількість балів за видами роботи	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль		
Відвідування	5				5					
Активність на заняттях		15				20				
Виконання СРС			10				5			

Наукова робота	Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, студентських олімпіадах та конкурсах – 0-15 балів додатково		15	
----------------	--	--	----	--

9. Критерії оцінювання модульного завдання (тест)

Завдання	Кількість балів
Питання 1-20	1
Разом	20

10. Критерії оцінювання екзаменаційного завдання (тест)

Завдання	Кількість балів
Питання 1-20	0,5
Разом	10

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за 100-баловою шкалою університету / Grade according to 100-points scale of university	Оцінка за національною шкалою / Grade according to the national scale		Оцінка за шкалою ЄКТС / Grade according to ECTS scale
	Диференційована оцінка / Differentiated grade	Недиференційована оцінка / Undifferentiated grade	
90-100 (творчий рівень) / (creative level)	5 (відмінно) / (excellent)	Зараховано / Passed	A
82-89 (високий рівень) / (high level)	4 (добре) / (good)		B
75-81 (достатній рівень) / (sufficient level)			C
64-74 (задовільний рівень) / (satisfactory level)			3 (задовільно) / (satisfactory)
60-63 (задовільний рівень) / (satisfactory level)	E		
35-59 (низький рівень) / (low level)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання) / (unsatisfactory with the possibility to repass the exam)	Не зараховано з можливістю повторного складання заліку / Failed with the possibility to repass the credit	FX
0-34 (незадовільний рівень) / (unsatisfactory level)	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) /	Не зараховано - з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / Failed with the	F

	(unsatisfactory with the compulsory repeating of the course)	compulsory repeating of the course	
--	--	------------------------------------	--

«Відмінно» - А (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - ВС (75-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (60-74 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (0-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

12. Методичне забезпечення

1. Сорочинська О.Л. Організація управління в природоохоронній діяльності. Конспект лекцій для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», усіх форм навчання – К.: ДУІТ, 2022. – 125 с.

2. Сорочинська О.Л. Організація управління в природоохоронній діяльності. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», усіх форм навчання– К.: ДУІТ, 2022. – 101 с.

13. Рекомендована література

Основна

1. Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч. посіб. / Н.М. Самойленко, Д.В. Райко, В.І. Аверченко. – Харків: НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.

2. Берзіна С.В., Ярьськовська І.І.. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017 –

134 с.

3. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Яреньковська та ін.. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. -134 с.

4. Самойленко Н. М. С 17 Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с

Допоміжна

1. Екологічні аспекти керування якістю навколишнього середовища: підручник для студентів інженерних спеціальностей / І.М. Трус, Я.В. Радовенчик, М.Д. Гомеля - Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. - 208 с.

2. ДСТУ ISO 14001:2015. Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 14001:2015, IDT). [Чинний від 01.07.2016]. Вид. офіц.. К.: Науково-дослідний інститут метрології вимірювальних і управляючих систем (ДП «НДІ «Система»), 2016. - 37 с.

3. Сорочинська О.Л. Екологічні проблеми зберігання та утилізації відходів на підприємствах транспорту. Екологічні науки № 4(49). 2023. - С.138-143 (DOI: 10/32846/2306-9716/2023.eco.4-49.18)

4. Сорочинська О.Л. Екологічні ризики та управління природоохоронною діяльністю на залізничному транспорті. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування». №4. 2023. С. 11-17.

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Закон України «Про управління відходами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>

5. Закон України «Про охорону земель». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

6. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
7. Положення про Державну екологічну інспекцію України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>
10. Водний кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
13. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
14. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
15. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
16. Кодекс України «Про надра».
URL: [Про надра | від 27.07.1994 № 132/94-ВР \(rada.gov.ua\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%BF#Text)
17. Бюджетний кодекс України.
URL: [Бюджетний кодекс України | від 08.07.2010 № 2456-VI \(rada.gov.ua\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-%D0%BF#Text)
18. Земельний кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
19. Лісовий кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
20. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text>
21. Закон України «Про мисливське господарство та полювання».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>
22. Закон України «Про тваринний світ».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>
23. Закон України «Про рослинний світ». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>
24. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
25. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
26. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
27. Указ Президента України від 10.09.2019 №679/2019 «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679/2019#Text>

32. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320/97-%D0%92%D0%A0#Text>

36. Постанова Верховної Ради України від 07.11.2012 № 1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF#Text>

39. Постанова Верховної Ради України від 17.09.1996 № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF#Text>

Інформаційні ресурси

1. <https://mepr.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.
2. <https://paeu.com.ua/> - Офіційний сайт асоціації професіоналів довкілля «ПАЕУ».
3. <https://www.dei.gov.ua> – Державна екологічна інспекція
4. <https://www.rada.gov.ua/> – Офіційний сайт Верховної ради України.

Розробник

Олена СОРОЧИНСЬКА